

עיגון חוקי של פעולות רפואיות המתבצעות ע"י אחיות- שינוי גבולות המקצוע ע"י הרחבת הסמכות המואצלת מרופאים לאחיות

המושג סיעוד מתייחס לסך הפעולות בהן עוסקת האחות. פעולות אלה הן חלק מהפעולות המוגדרות בתוך מערך הבריאות, מערך בו לרופא המעמד הבכיר ביותר בהיבט המשפטי. הגדרת מקצוע הסיעוד כפי שהיא מופיעה בתקנות, אינה מאפשרת לגזור מתוכה את סמכות המקצוע. ההגדרה כוללנית ומגדירה סיעוד כ "עיסוק מקצועי.... של מורשה לעסוק בסיעוד.... בהתאם להכשרה בסיעוד שקיבל...". (תקנות בריאות העם עוסקים בסיעוד בתי חולים) תשמ"ט - 1988. סוגיה זו תבוא על פתרונה עם חקיקת חוק האחיות, אשר מציע מנגנון להגדרת גבולות רבות עדכונים עם התפתחות הרפואה. במקביל לעבודת החקיקה, פותח מנגנון של האצלת סמכות מרופאים לאחיות, הבא לענות על בעיות דחופות, כמו גם צרכים המתעוררים עקב השינויים החלים במערכות הבריאות.

מצב משפטי וחקיקה

על פי פקודת הרופאים (נוסח חדש) תשל"ז – 1976, מוגדרת סמכות הרופא לפיקוח על כל מקצועות הבריאות. סעיף 7 לפקודה מתייחס להעסקת אחיות, חובשים ועוזרים: "רופא מורשה רשאי להעסיק בפיקוחו האישי, אחיות, חובשים ועוזרים בקשר לעיסוקו המקצועי, אך לא יתיר למי שאינו רופא מורשה לטפל בחולה, להשגיח עליו או לנתחו, כשהענין דורש שיקול דעת או מיומנות מקצועית של רופא". החוק גם נתן את הדעת למצב בו תתפתח הרפואה ויהיה צורך לפנות את זמנו של הרופא ע"י האצלת סמכות לאחרים.

סעיף 59 (א) לפקודה אומר:

66 המנהל רשאי לפטור מהוראה של פקודה זו את ...

(1) המועסקים כאחים או כאחיות או כעוזרים שהמנהל קבעם והסמיכם לאבחן ולרפא במצבים כפי שהורה או שהתיר ...

(2) במצבים כפי שהורה או שהתיר ...

(ב) המנהל הכללי של משרד הבריאות יקבע בתקנות את הכשירויות הדרושות לבצע פעילות כאמור בסעיף קטן (א)(1); על יסוד תקנות אלה רשאי מנהל מרפאה או בית חולים להרשות לבעלי כשירות שנקבעו בתקנות לבצע פעולות כאמור.

(ב1) המנהל הכללי רשאי להתיר לאח או לאחות מוסמכים לבצע פעילות כאמור גם בבית חולה בתנאים שיקבע בתקנות

סמכותו של המנהל, המוצגת כאן ללא ערעור, היא הסמכות הרפואית. מצוין בפירוש סעיף 59 (ד) : "אם המנהל הכללי אינו רופא מורשה יהיו תקנות לפי סעיפים קטנים (ב) ו (ב1) ומתן רשות לפי סעיף קטן (ג) טעונים התייעצות עם יושב ראש המועצה המדעית (שהינו רופא). על בסיס סעיף זה בחוק, מואצלות סמכויות לביצוע פעולות מרופאים לאחיות ולאחרים. פעולות אלו נקראות "פעולות חריגות".

מנגנון זה מאפשר מתן היתר לאחות לבצע פעולה שהיא בהגדרתה פעולת רופא, פעולה זו נקראת פעולה חריגה.

מאפייני הפעולה החריגה בהשוואה לפעולת סיעוד:

פעולת סיעוד	פעולה חריגה	
תקנות בריאות העם	פקודת הרופאים	בסיס חוקי
כל עוד האחות המבצעת בעלת רישום תקף	לאחר הסכמת המנהל הרפואי המקומי	תוקף ההיתר
כל אחות בעלת רישום תקף	אחות שקיבלה הרשאה אישית	בעל ההיתר
בכל מקום בו נדרש הטיפול	מוגבל ליחידה בה ניתן האישור	אתרים ליישום
בכל מצב בו נדרש הטיפול (זו חובה ואינה זכות לבחירה)	מותנה בהסכמת האחות הזכאית להרשאה	יישום וביצוע

הסבת פעולה חריגה לפעולת סיעוד תעשה בתנאים הבאים:

1. ביצוע הפעולה ע"י אחיות מוסמכות בצורה בטוחה, לאורך זמן, כחלק משגרת הטיפול הסיעודי ובשכיחות גבוהה.
2. ביצוע הפעולה ע"י רופאים בשכיחות נמוכה.
3. קיימת הסכמה דו צדדית בין המקצועות לגבי הכרה בפעולה כפעולת סיעוד לאחיות.